

Περιεχόμενα

Πρόλογος και ευχαριστίες στην τρίτη έκδοση.....	25
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές: οι βασικές συνιστώσες.....	27
1.1 Αναγκαιότητα και εξέλιξη του χωρικού σχεδιασμού.....	28
1.2 Πολεοδομικός σχεδιασμός και ρύθμιση της αστικής ανάπτυξης.....	31
1.3 Αστικές μετακινήσεις και χρήσεις γης.....	34
1.4 Βιώσιμη αστική ανάπτυξη και αστικές παρεμβάσεις.....	38

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Πόλη και σχεδιασμός: οι διαστάσεις μιας ιστορικής διαδρομής.....	45
2.1 Το αστικό φαινόμενο και η εξέλιξη του σχεδιασμού των πόλεων.....	46
2.2 Εκατό κρίσιμα χρόνια διαμόρφωσης πολεοδομικών πρακτικών (1860-1960).....	53
2.3 Η περίοδος 1960-2000: τέσσερις δεκαετίες ανατροπών.....	60
2.3.1 Τα βήματα από το «γενικό πολεοδομικό σχέδιο» στον στρατηγικό σχεδιασμό για βιώσιμη ανάπτυξη.....	60
2.3.2 Οι βασικές κατευθύνσεις του χωρικού σχεδιασμού στο τέλος του 20ού αιώνα.....	63
2.3.2.1 Τα στοιχεία μιας τυπολογίας.....	63
2.3.2.2 Η επικοινωνιακή προσέγγιση.....	63
2.3.2.3 Η νέα αστικότητα (νέα πολεοδομία).....	65
2.3.2.4 Η δίκαιη πόλη.....	66
2.3.2.5 Ο χαρακτήρας του χωρικού σχεδιασμού στο τέλος του 20ού αιώνα.....	67
2.4 Προσεγγίσεις και προοπτικές της αστικής ανάπτυξης και του χωρικού σχεδιασμού τον 21ο αιώνα.....	68
2.4.1 Η εξελικτική προσέγγιση.....	68
2.4.2 Ο σχεδιασμός της ψηφιακής εποχής και οι μελλοντικές πόλεις.....	69
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Σύγχρονα ζητήματα πολεοδομικού σχεδιασμού.....	77
3.1 Οι βασικές επιδιώξεις του πολεοδομικού σχεδιασμού.....	78
3.1.1 Προσδιορίζοντας τις κοινές τάσεις.....	78
3.1.2 Ποιότητα ζωής και σχεδιασμός του τοπικού περιβάλλοντος: η γειτονιά ως μονάδα του πολεοδομικού σχεδιασμού.....	80
3.1.3 Τοπική οικονομία και ο ρυθμιστικός ρόλος του σχεδιασμού.....	84
3.1.4 Περιβάλλον, κλιματική αλλαγή, αστική βιωσιμότητα και αλληλεξαρτήσεις με τον πολεοδομικό σχεδιασμό.....	89
3.2 Προσεγγίσεις και στρατηγικές του πολεοδομικού σχεδιασμού για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή.....	93
3.2.1 Η αστική εξάπλωση-διάχυση και ο έλεγχός της.....	93
3.2.2 Αστική μορφή και πυκνότητα: το ζήτημα της συμπαγούς πόλης.....	98
3.2.3 Αστική μορφή, μείξη χρήσεων και προσβασιμότητα.....	100

3.2.4	Στρατηγικές σχεδιασμού για βιώσιμες αστικές μορφές.....	103
3.3	Η οικοσυστημική προσέγγιση στον πολεοδομικό σχεδιασμό και ο ρόλος της Πράσινης Υποδομής.....	108
3.3.1	Οι οικοσυστημικές υπηρεσίες και οι επιδράσεις στις πόλεις και τον σχεδιασμό τους.....	108
3.3.2	Η Πράσινη Υποδομή ως εργαλείο του πολεοδομικού σχεδιασμού.....	110
3.4	Πολιτική αστικής αναγέννησης.....	114
3.4.1	Η υποβάθμιση και κρίση των κεντρικών περιοχών και η αστική αναγέννηση.....	114
3.4.2	Αστική αναγέννηση, πολεοδομικός σχεδιασμός και διακυβέρνηση.....	116
	Βιβλιογραφικές αναφορές.....	120

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση χρήσεων γης και μεταφορών στον σχεδιασμό των πόλεων.....	125	
4.1	Αλληλεπίδραση χρήσεων γης και συστήματος μεταφορών.....	128
4.1.1	Βασικές έννοιες και συνιστώσες της αλληλεπίδρασης.....	128
4.1.2	Διερεύνηση των επιπτώσεων από αλλαγές του συστήματος μεταφορών στις χρήσεις γης.....	130
4.1.3	Διερεύνηση των επιπτώσεων από αλλαγές των χρήσεων γης στο σύστημα μεταφορών.....	135
4.1.4	Ολοκληρωμένα μοντέλα χρήσεων γης-μεταφορών.....	137
4.1.5	Εξελικτική προσέγγιση στον σχεδιασμό του αστικού συστήματος μεταφορών.....	142
4.2	Μορφές οργάνωσης των πόλεων.....	143
4.2.1	Η επίδραση του συστήματος μεταφορών στη μορφή των πόλεων – Ιστορική αναδρομή.....	143
4.2.2	Μεταφορές και χρήσεις γης στα πρότυπα της «ιδανικής» πόλης.....	146
4.2.3	Χωρική αποτύπωση του συστήματος αστικών μεταφορών – Βασικοί τύποι αστικής ανάπτυξης.....	149
4.3	Αστική κινητικότητα.....	152
4.3.1	Βασικά χαρακτηριστικά των αστικών μετακινήσεων.....	152
4.3.2	Μέσα μεταφοράς και κατανομή των μετακινήσεων.....	154
4.3.2.1	Βασικά χαρακτηριστικά των μέσων μεταφοράς.....	154
4.3.2.2	Ο ρόλος των MMM στις μεγάλες πόλεις.....	158
4.3.3	Παράμετροι που επηρεάζουν την κατανομή στα διάφορα μέσα μεταφοράς – Παραδείγματα.....	160
4.3.4	Βιώσιμη αστική κινητικότητα.....	165
4.3.4.1	Βασικοί στόχοι της βιώσιμης αστικής κινητικότητας.....	165
4.3.4.2	Δείκτες βιώσιμης αστικής κινητικότητας.....	167
	Βιβλιογραφικές αναφορές.....	170

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Βιώσιμη αστική ανάπτυξη: από το παγκόσμιο στο τοπικό.....	175	
5.1	Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.....	176
5.1.1	Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.....	176
5.1.2	Έκθεση Brundtland: βιώσιμη ανάπτυξη και αστική κρίση.....	178
5.2	Διασκέψεις των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τους ανθρώπινους οικισμούς.....	181
5.2.1	Οι Διασκέψεις των Ηνωμένων Εθνών.....	181
5.2.2	Ατζέντα 21: βιώσιμη ανάπτυξη των οικισμών.....	186
5.2.3	Habitat Ατζέντα.....	188
5.2.4	Στόχοι Ανάπτυξης της Χιλιετίας.....	188
5.2.5	Τοπική Δράση 21.....	190
5.2.6	«Το μέλλον που θέλουμε»: βιώσιμες πόλεις.....	191
5.2.7	Σχεδιάζοντας βιώσιμες πόλεις.....	192
5.2.8	Ατζέντα 2030. Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	194
5.2.9	Η Νέα Αστική Ατζέντα.....	197
5.2.10	Η πρόοδος των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	200
5.2.11	Ένας υγιής πλανήτης.....	202
5.3	Οι ευρωπαϊκές διασκέψεις για βιώσιμες πόλεις.....	203

5.3.1	Ο Χάρτης του Aalborg.....	203
5.3.2	Δεσμεύσεις του Aalborg.....	205
5.3.3	Βιωσιμότητα και ανθεκτικότητα απέναντι στην κρίση.....	207
5.3.4	Νέες διαδρομές για βιώσιμες πόλεις.....	208
5.3.5	Τοπικές πράσινες συμφωνίες.....	210
	Βιβλιογραφικές αναφορές.....	213

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ: ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

215

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Αστική ανάπτυξη, χωρική διακυβέρνηση και στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός	217
6.1 Τάσεις και προβλήματα της αστικής ανάπτυξης.....	219
6.2 Πλαίσιο και μορφές της χωρικής διακυβέρνησης.....	226
6.2.1 Διλήμματα και αντιθέσεις της χωρικής διακυβέρνησης.....	226
6.2.2 Τύποι και μορφές χωρικής διακυβέρνησης.....	231
6.3 Ρόλος και σημασία του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού.....	235
6.3.1 Η αναγκαιότητα του στρατηγικού σχεδιασμού.....	235
6.3.2 Η σύγκλιση στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού και χωρικής διακυβέρνησης.....	240
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	243

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Συστήματα χωρικού σχεδιασμού και εργαλεία ρύθμισης της αστικής ανάπτυξης	245
7.1 Τα ευρωπαϊκά συστήματα χωρικού σχεδιασμού: βασικά στοιχεία.....	246
7.1.1 Η καθιέρωση των συστημάτων σχεδιασμού.....	246
7.1.2 Σύγχρονες τάσεις και επιδράσεις στον πολεοδομικό σχεδιασμό και τον ρυθμιστικό του ρόλο.....	250
7.2 Τα ευρωπαϊκά συστήματα χωρικού σχεδιασμού: τυπολογίες, εργαλεία και διαδικασίες, παραδείγματα.....	253
7.2.1 Οι βασικές τυπολογίες και τα κριτήριά τους.....	253
7.2.2 Εργαλεία και διαδικασίες σχεδιασμού και ρύθμισης της αστικής ανάπτυξης.....	258
7.2.3 Παραδείγματα συστημάτων χωρικού σχεδιασμού από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες.....	262
7.3 Το ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού και τα εργαλεία ρύθμισης της αστικής ανάπτυξης.....	271
7.3.1 Το ελληνικό σύστημα σχεδιασμού την περίοδο 1983-2009.....	271
7.3.2 Το ελληνικό σύστημα σχεδιασμού μετά τις μεταρρυθμίσεις της περιόδου του 2010.....	276
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	280

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Πολιτικές για βιώσιμες αστικές μεταφορές	283
8.1 Βασικά προβλήματα στις αστικές μεταφορές – τάσεις και διαπιστώσεις.....	284
8.2 Στρατηγικές αντιμετώπισης και κατευθύνσεις των πολιτικών με στόχο τη βιώσιμη κινητικότητα.....	286
8.3 Ευρωπαϊκή πολιτική για βιώσιμες αστικές μεταφορές.....	293
8.3.1 Η διαχρονική πορεία της ευρωπαϊκής πολιτικής για την αστική κινητικότητα.....	293
8.3.2 Συνοψίζοντας τις βασικές κατευθύνσεις των ευρωπαϊκών πολιτικών για τις αστικές μετακινήσεις.....	306
8.4 Εθνική πολιτική στις αστικές μεταφορές.....	311
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	316

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Πολιτική για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση	319
9.1 Η αστική διάσταση της πολιτικής περιβάλλοντος.....	320
9.1.1 Μια ολοκληρωμένη στρατηγική για το αστικό περιβάλλον.....	322
9.1.2 Στόχος η βιωσιμότητα.....	326

9.1.3	Μια στρατηγική για το αστικό περιβάλλον	328
9.1.4	Ενίσχυση της βιωσιμότητας των πόλεων	332
9.1.5	Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία	335
9.1.6	Το 8ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον έως το 2030	340
9.1.7	Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους	341
9.1.8	Τοπικές Πράσινες Συμφωνίες	342
9.2	Η αστική διάσταση της πολιτικής συνοχής	343
9.2.1	Η Αστική Ατζέντα	344
9.2.2	Η ένταξη της αστικής διάστασης στα προγράμματα 2007-2013	348
9.2.3	Ο Χάρτης της Λειψίας για βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις	349
9.2.4	Πόλεις και κρίση, η αστική διάσταση στα προγράμματα 2014-2020	352
9.2.4.1	Η ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη: Διέξοδος από την κρίση;	352
9.2.4.2	Οι προκλήσεις και το μέλλον των πόλεων	353
9.2.4.3	Ο σχεδιασμός της πολιτικής συνοχής 2014-2020	354
9.2.4.4	Οι επιπτώσεις της κρίσης στις πόλεις	355
9.2.5	Η Νέα Αστική Ατζέντα	355
9.2.6	Ο Νέος Χάρτης της Λειψίας	359
9.2.6.1	Η μετασχηματιστική δύναμη των ευρωπαϊκών πόλεων	360
9.2.6.2	Βασικές αρχές χρηστής αστικής διακυβέρνησης	361
9.2.6.3	Ενδυνάμωση των πόλεων ώστε να μετασχηματιστούν	362
9.2.7	Το Πλαίσιο Αναφοράς για τις Βιώσιμες Πόλεις	362
9.2.8	Η Εδαφική Ατζέντα. Η ευρύτερη διάσταση της αστικής πολιτικής	364
	Βιβλιογραφικές αναφορές	367

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

371

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

Στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός: εφαρμογές και παραδείγματα		373
10.1	Το Στρατηγικό Σχέδιο της Πράγας	374
10.1.1	Το σχέδιο «Πράγα 2010» συμφωνία για την είσοδο στον 21ο αιώνα	374
10.1.2	Το επικαιροποιημένο Στρατηγικό Σχέδιο της Πράγας 2016-2030	382
10.2	Ο στρατηγικός χωρικός σχεδιασμός για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης	385
10.2.1	Χωροταξική Μελέτη Θεσσαλονίκης (ΧΜΘ)	385
10.2.2	Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης (ΡΣΘ)	386
10.2.3	Η Θεσσαλονίκη στον 21ο αιώνα	387
10.2.4	Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης	388
10.2.5	Επικαιροποιημένο Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης	390
10.3	Σχεδιασμός και διακυβέρνηση της μητροπολιτικής περιοχής Θεσσαλονίκης την περίοδο 2014-2023	391
10.3.1	Γενικό πλαίσιο	391
10.3.2	Παραδείγματα σχεδιασμού	392
10.3.2.1	Οι προβλέψεις του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού	392
10.3.2.2	Το παραλιακό μέτωπο	395
10.3.2.3	Το πρόγραμμα Μητροπολιτική Θεσσαλονίκη	397
	Βιβλιογραφικές αναφορές	400

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Σχεδιασμός και ρύθμιση της αστικής ανάπτυξης: παραδείγματα σχεδίων σε μητροπολιτική και τοπική κλίμακα		401
11.1	Τύποι σχεδίων και βασικά στοιχεία για τον σχεδιασμό και τη ρύθμιση της αστικής ανάπτυξης	402
11.2	Σχέδια ρύθμισης της αστικής ανάπτυξης στα μητροπολιτικά συγκροτήματα	409

11.2.1 Στρατηγικές αστικής μεγέθυνσης και χωροθέτησης σε μητροπολιτική κλίμακα: το Σχέδιο του Λονδίνου.....	409
11.2.2 Ο διεξοδικός σχεδιασμός των χρήσεων γης σε επίπεδο πόλης: το Σχέδιο Χρήσεων Γης του Βερολίνου.....	414
11.2.3 Στρατηγικές χρήσεων γης προς την κλιματικά ουδέτερη πόλη και τη γειτονιά με αξίες: το Δημοτικό Σχέδιο του Όσλο 2018.....	417
11.3 Σχέδια ρύθμισης της αστικής ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο.....	422
11.3.1 Ο σχεδιασμός της περιαστικής οικιστικής ανάπτυξης: το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Δημοτικής Ενότητας Μυγδονίας στη Θεσσαλονίκη.....	422
11.3.2 Ο σχεδιασμός της αστικής ανάπτυξης στη συμπαγή πόλη: το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Δημοτικής Ενότητας Πολίχνης στη Θεσσαλονίκη.....	425
11.3.3 Ο σχεδιασμός της βιώσιμης γειτονιάς: ο σχεδιασμός της συνοικίας Vauban στη γερμανική πόλη Freiburg.....	428
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	434

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Σχεδιασμός αστικού συστήματος μεταφορών: δίκτυα κυκλοφορίας και γενικές κυκλοφοριακές μελέτες.....	437
12.1 Αρχές σχεδιασμού δικτύων κυκλοφορίας.....	438
12.1.1 Αστικά οδικά δίκτυα.....	438
12.1.2 Δίκτυα των μέσων μαζικής μεταφοράς.....	442
12.1.3 Δίκτυα συνδυασμένων μετακινήσεων.....	445
12.1.4 Δίκτυα ροής πεζών.....	447
12.1.5 Ποδηλατόδρομοι.....	448
12.1.6 Δίκτυα ήπιας κυκλοφορίας.....	450
12.1.7 Παραδείγματα σχεδιασμού εναλλακτικών δικτύων με στόχο τη βιώσιμη κινητικότητα σε ευρωπαϊκές πόλεις.....	455
12.2 Κυκλοφοριακές μελέτες σε αστικές περιοχές.....	460
12.2.1 Μελέτες διαχείρισης της κυκλοφορίας και της στάθμευσης/κυκλοφοριακές μελέτες.....	460
12.2.2 Γενικές μελέτες σχεδιασμού των μεταφορών.....	464
12.2.3 Παραδείγματα γενικών μελετών σχεδιασμού μεταφορών και ΣΒΑΚ.....	465
12.2.3.1 Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας για τη Θεσσαλονίκη.....	465
12.2.3.2 Στρατηγικό σχέδιο για τις μεταφορές στην πόλη της Βιέννης.....	469
12.2.3.3 Το ΣΒΑΚ της πόλης των Σερρών.....	475
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	479

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

Αστικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής.....	481
13.1 Η εξέλιξη και το είδος των αστικών παρεμβάσεων.....	482
13.2 Τα αστικά πιλοτικά σχέδια.....	484
13.2.1 Τα αστικά πιλοτικά σχέδια – Φάση I (1989-1993/96).....	484
13.2.2 Τα αστικά πιλοτικά σχέδια – Φάση II (1997-1999).....	485
13.2.3 Τα ελληνικά αστικά πιλοτικά σχέδια – Φάση I (1989-1993/96).....	486
13.2.3.1 Αθήνα: Πάρκο Πύργου Βασιλίσσης (σήμερα Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης»).....	486
13.2.3.2 Θεσσαλονίκη: Αναζωογόνηση του ιστορικού και εμπορικού κέντρου.....	491
13.2.4 Τα ελληνικά αστικά πιλοτικά σχέδια – Φάση II (1997-1999).....	496
13.3 Η κοινοτική πρωτοβουλία URBAN.....	499
13.3.1 Η κοινοτική πρωτοβουλία URBAN I 1994-1999.....	499
13.3.2 Η κοινοτική πρωτοβουλία URBAN II 2000-2006.....	501
13.3.3 Τα ελληνικά URBAN I, 1994-1999.....	502
13.3.4 Τα ελληνικά URBAN II, 2000-2006.....	510

13.4 Ο Αστικός Έλεγχος και το πρόγραμμα URBACT	515
13.4.1 Αστικός έλεγχος (Urban Audit)	515
13.4.2 Το πρόγραμμα URBACT	516
13.5 Η ένταξη της αστικής διάστασης στον βασικό κορμό της πολιτικής συνοχής	520
13.5.1 Η αστική διάσταση στα προγράμματα 2000-2006	520
13.5.2 Η αστική διάσταση στα προγράμματα 2007-2013	521
13.5.3 Το χρηματοδοτικό εργαλείο JESSICA	522
13.5.4 Ολοκληρωμένα Σχέδια Αστικής Ανάπτυξης στην Ελλάδα	524
13.6 Οι αστικές παρεμβάσεις 2014-2020	525
13.6.1 Η αστική διάσταση στα προγράμματα 2014-2020	525
13.6.2 Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα	526
13.6.2.1 Τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων	526
13.6.2.2 Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη	530
13.6.3 Αστικές Καινοτόμες Δράσεις	533
13.6.4 Αστικές Καινοτόμες Δράσεις στην Ελλάδα	533
13.6.5 Δίκτυο Αστικής Ανάπτυξης	541
13.7 Οι αστικές παρεμβάσεις 2021-2027	542
13.7.1 Η αστική διάσταση στα προγράμματα 2021-2027	542
13.7.2 Βιώσιμη αστική ανάπτυξη στην Ελλάδα	543
13.7.3 Η Ευρωπαϊκή Αστική Πρωτοβουλία	545
13.7.4 Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους	546
Βιβλιογραφικές αναφορές	548

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

Η μελλοντική πόλη και η συμβολή του χωρικού σχεδιασμού: συμπεράσματα και προοπτικές	551
14.1 Η εξέλιξη του χωρικού σχεδιασμού	552
14.2 Η ρύθμιση της αστικής ανάπτυξης	556
14.3 Αστικές μετακινήσεις και χρήσεις γης	559
14.4 Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη	563
14.5 Επίλογος: ο χωρικός σχεδιασμός και το μέλλον των πόλεων	567
Βιβλιογραφικές αναφορές	568

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

569

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Μητροπολιτική Διακυβέρνηση στην Περιοχή Θεσσαλονίκης	571
Π1.1 Τύποι και τομείς της μητροπολιτικής διακυβέρνησης	572
Π1.2 Θεσμικό πλαίσιο και χρηματοδότηση της μητροπολιτικής διακυβέρνησης	574
Π1.3 Γεωγραφική εμβέλεια της μητροπολιτικής περιοχής	574
Π1.4 Οι προοπτικές της μητροπολιτικής διακυβέρνησης	576

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης	579
Π2.1 Συμμαχία για τη βιώσιμη ανάπτυξη	579
Π2.2 Άξονες προτεραιότητας	580
Π2.3 Βασικοί τομείς δράσεις – επιχειρησιακά σχέδια	580
Π2.4 Προοπτικές και σενάρια ανάπτυξης	581
Π2.5 Τομείς και δράσεις-πλαίσιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Θεσσαλονίκης	582
Π2.5.1 Θεσμικό πλαίσιο και αστική διακυβέρνηση	582
Π2.5.2 Παραγωγικό σύστημα και καινοτομία	582
Π2.5.3 Ανθρώπινο δυναμικό και απασχόληση	583

Π2.5.4 Τεχνικές και κοινωνικές υποδομές.....	584
Π2.5.5 Κατοικία και κοινωνικός εξοπλισμός.....	586
Π2.5.6 Ποιότητα αστικού περιβάλλοντος.....	587

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Σχεδιασμός των Ολυμπιακών μεταφορών στην Αθήνα.....	591
---	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Πόλη και κρίση.....	595
Π4.1 ...Γιατί η κρίση αφορά τις πόλεις;.....	595
Π4.2 ...Πώς επηρεάζεται το αστικό περιβάλλον;.....	596
Π4.3 ...Πώς επηρεάζεται η κοινωνική συνοχή;.....	596
Π4.4 ...Είναι σήμερα λύση οι πολιτικές αστικής αναζωογόνησης;.....	597
Π4.5 ...Τι ρόλο παίζει η αξιοποίηση των αστικών ακινήτων;.....	598
Π4.6 ...Τι σηματοδοτεί η αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας;.....	598
Π4.7 ... Σχεδιασμός, κρίση και ανθεκτικότητα των πόλεων.....	599
Π4.8 ...Η «παράδοση» σχεδιασμού και ο ρόλος των ειδικών.....	599
Π4.9 ...Νέα αστικά κινήματα και η αναζήτηση της δίκαιης πόλης.....	600

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

Ορισμοί επιλεγμένων βασικών εννοιών (σε συνεργασία με το ChatGPT-4).....	601
--	-----